

Wojciech Szymański

Haćki, pow. Bielsk Podlaski. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 7, 176-177

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

HAŃKI, pow. Bielsk Podlaski
Stanowisko 2

Konserwator Zabytków Archeologicznych
w Białymstoku
Instytut Historii Kultury Materialnej
Polskiej Akademii Nauk

Badania prowadził dr hab. Wojciech Szymański,
Finansował WKZ w Białymstoku, Czwarty sezon
badań zespołu osadniczego w Hańkach, pierwszy
- stanowiska 2. Osady: lateńska i wczesnośredniowieczna.

Stanowisko 2 ulokowane jest na niewielkim cyplowatym garbie w odległości około 80 m na północny zachód od stanowiska 1 / grodzisko/. Badania tegoroczne miały na celu rozpoznanie jego zasięgu i chronologii. W tym celu wykonano kilka wykopów szerokości 2 - 5 m, o łącznej powierzchni 370 m² zlokalizowanych na półn.-wsch. stoku wzniesienia. Stwierdzono znaczną koncentrację śladów osadnictwa w środkowych i dolnych partiach stoku, w pasie około 30 - 100 m, tworzących zwartą warstwę kulturową miąższości miejscami do 80 cm. W warstwie tej, lub pod nią, zlokalizowano 12 obiektów o różnej funkcji i chronologii. W górnej partii stoku, tuż pod darnią zalegał calec, a w nim tylko pojedyncze rozproszone obiekty / nr 1, 2/.

Z ogólnej liczby 14 obiektów, większość stanowią starożytne w liczbie 8; chronologię 3-ch można określić wstępnie na VII - VIII w. Dwa pochodzą niewątpliwie z XI-XII w. jeden - trudno jest zaszeregować.

Obiekty najstarsze pochodzą najpewniej z okresu wczesno - i środkowo lateńskiego, inne z późnolateńskiego. Do grupy tej, poza jamami o planie w przybliżeniu kołistym, średnicy do około 2,6 m, głębokości / zachowanej/ - do 60 cm, kryjącymi umiarkowane ilości fragmentów naczyń i kości zwierzęcych, zaliczają się 4 skupiska silnie wypalonej polepy, najpewniej resztki palenisk o trudnej narazie do określenia funkcji. Najlepiej zachowane, w przybliżeniu owalne, o wymiarach 68 x 74 cm, uformowane były zarówno z gruzu polepowego, jak i dużych fragmentów polepowego klepiska, miejscami - na obrzeżach - z wyciągniętym ku górze załączkiem ścianki.

Z obiektów datowanych na starsze fazy wczesnego średniowiecza wyróżnia się przede wszystkim pozostałość chaty częściowo zagłębionej w ziemię, mająca formę owalnej jamy o wymiarach około 2 x 3 m, głębokości do 60 cm. Dostarczyła ona znaczną liczbę fragmentów naczyń całkowicie ręcznej roboty i mniejszą grupę - obtaczanych na krawędzi.

Na XI - XII w. datować można palenisko średnicy około 2,5 m, wyłożone kilkoma warstwami dużych kamieni polnych, w znacznej części rozłusowanych pod wpływem ognia. Rozproszone wokół żuźle żelazne, również w formie niewielkich soczewek, jak też żelazne drobiazgi / m.in. gwoździe/ wskazują na jego związek z produkcją hutniczo-kowalską.

Oprócz badań na stanowisku 2 wykonano również sondaż 2 x 40 m, na odległym od niego około 100 m na północny-zachód wzgórzu kemowym, gdzie po zdjęciu murawy stwierdzono wyłącznie calec.

Wykop sondażowy o wymiarach 2 x 15 m zlokalizowano również na północno-zachodnim stoku grodziska / stanowisko 1/ potwierdzając obserwacje z lat ubiegłych o przeprowadzonych w tej partii obiektu znacznych pracach niwelacyjnych. Warstwy nasypowe i spływowe, starożytne i wczesnośredniowieczne osiły tu miejscami łączną miąższość ponad 3 m.

ILŻA
Stanowisko I, II

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadziła mgr Olga Lipińska.
Finansowało PMA w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Grodzisko i osada.
III faza okresu wczesnośredniowiecznego i okres średniowieczny.

Prace prowadzone były na 2-ch stanowiskach. Stanowisko I - to grodzisko stożkowate zwane "Tatarski Kopic", stanowisko II obejmowało tereny osady z okresu wczesnośredniowiecznego znajdujące się wokół grodziska.

Stanowisko I Grodzisko "Tatarski Kopic"

Badania na grodzisku stanowiły kontynuację prac przeprowadzanych już poprzednio przez Instytut Historii Architektury Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej. Założono rów sondażowy o wym. 2,5 x 9,65m skierowany od korony wału ku wnętrzu grodu. Był on usytuowany w południowo-zachodniej części grodziska.

Już uprzednie badania dowiodły, że gród w Ilży powstał na terenie wcześniejszego osadnictwa, którego starsza faza związana była z wytopem żelaza. W wykopie tegorocznym natrafiono również na warstwy ciemnej próchnicy / IV a i IV b/ związane z osadnictwem poprzedzającym budowę grodu. Uzyskany stamtąd materiał pochodzi z III-ciej fazy okresu wczesnośredniowiecznego. Na podstawie zarówno poprzednich, jak i tegorocznych badań wydaje się, że gród ten użytkowany był dość krótko, po czym uległ zniszczeniu na skutek silnego pożaru. We wnętrzu niewielkiego majdanu znajdowała się najprawdopodobniej wieża o charakterze strażniczym, otoczona wałem o konstrukcji drewniano-ziemnej. Ślady konstrukcji drewnianych wału dość dobrze jeszcze czytelne mimo częściowego zwęglenia podłożonego w tegorocznym wykopie. Poza ceramiką najczęściej występującą kategorią zabytków były gwoździe żelazne pokryte czerwonawą patyną ogniową. Dochodziły one do znacznych rozmiarów i związane były z konstrukcjami drewnianymi. Ponadto znaleziono nożyki żelazne, bełt od kuszy, przęślik z różowego łupku wołyńskiego oraz inne przedmioty użytku codziennego.

Stanowisko II

Stanowisko to założono na stoku wzgórza opadającego w kierunku rzeczki Ilżanki, w odległości 18 m. na wschód od wału grodu. Prace miały charakter rozpoznawczy. Wykopy sondażowe o szerokości 2 m i łącznej długości m odsłoniły ślady osadnictwa z III-ciej fazy okresu wczesnośredniowiecznego w postaci zniszczonych jam, a także w części wschodniej wykopy konstrukcje drewniane po